

v brzké době byly vypsaný volby parlamentní, zatím co koalice poukazuje spíše na nepolitickou povahu voleb do zemských zastupitelstev a zdůrazňuje, že o odstoupení majority by mohly jediné rozhodovati parlamentní volby, jakož i ustoupení koalice od smluvených slibů a programů.

Těsně po volbách zasedal parlamentní výbor koalovaných stran za předsednictví posl. Bradáče a za přítomnosti nám. min. předsedy dra Šrámka. Byly podány zprávy o výsledku voleb do zemských a okresních zastupitelstev, při čemž bylo konstatováno, že strany,účastněné na dnešní vládě a vládní většině shodují se v tom, že nebyly zmenšeny posice a síly většinových stran, takže není příčiny k změně nynějšího systému a směru vládního.

Další vývoj situace bude záviseti nejenom od oposice, ale také od taktiky stran v majoritě, zejména od těch, které ztratily voliče při volbách 2. prosince. Ale jistě parlament, který se sejde v brzké době po volbách, bude silně pod dojmem těchto voleb. Prozatím dojmy z voleb jsou ještě příliš živé, než aby bylo možno kriticky posouditi, jaký reflex budou míti na situaci politickou, na složení vlády.

V. Gutwirth.

B. ZAHRANIČNÍ.

Hoover presidentem Spojených států. — Krise francouzského kabinetu. — Nedůvěra k Locarnu. — Nová komise pro reparace. — Německá vnitřní politika. — Obrat v Rumunsku.

Z volebního utkání obou velkých amerických táborů vyšel i tentokrát kandidát strany republikánské. Jest jisto, že výsledek opačný byl by velmi překvapil, ale demokrati našli konečně osobnost takového formátu, kterou mohli vážně pomýšlet na vítězství, čehož od dob Wilsonových nebylo. Guvernér státu New York *Alfred Smith* dokázal i ve volební kampani, že jeho místní popularita není neodůvodněná, a že pokud v Americe platí zásada: pravý muž na pravé místo, může to býti on, kdo získá důvěru největšího počtu voličů. O jeho bezprostředním působení na massy vypravovaly se pravé divy, a demokratické naděje stoupaly týden od týdne, jak se volby blížily. Přes to byl zvolen republikán *Hoover* většinou, jaká se dosud ve volebních análech Ameriky nevyskytla. Ve čtyřiceti státech získal *Hoover* většinu hlasů a tudíž všechny volitele. *Smith* zachránil pouze čtyři státy z tak zv. pevného demokratického bloku Jihu a nedobyl na východním pobřeží, které demokrati chtěli svými hlasy zaplaviti, než dva drobné státečky *Masachusetts* a *Rhode Island*. Poměr odevzdaných hlasů neodpovídá ovšem tomuto nápadnému rozdílu, poněvadž presidentské volby dějí se nepřímou, v jednotlivých státech, a bez jakéhokoliv zastoupení menšin. Přes to jeví se i ve hlasech převaha republikánů nad demokraty v poměru šest ku čtyřem. Důvody pro toto vítězství dlužno hledati v nedůvěře Američanů k pokrokovým a zvláštním programovým myšlenkám *Smithovým*. *Amerika je ve svém jádře konservativní a nepřeje si prudkých obrátů. Ochránářství*, které republikánská strana vyhnala do takové výše a jemuž se, ať právem či neprávem, přičítá zásluha na prosperitě amerického hospodářství, bylo by vítězstvím demokratů bývalo podrobena aspoň určité *revisi* a nikdo nemohl s bezpečností říci, jak se poměry budou dále vyvíjeti. Naproti tomu zvolení republikána bylo zárukou setrvání při dosavadním kursu a tudíž v očích širokých vrstev i zárukou potvrzení nynějšího blahobytu. Nespokojenost farmářů středního západu, o níž se v posledních letech mnoho píše, není patrně tak citelná, aby na tomto stavu věcí mohla něco změnit, což se ukázalo ostatně již při nominaci *Hooverově* na kongresu strany v *Texasu*. Ještě větší význam měla však ve volební agitaci otázka změny systému *prohibičního*. Každý uznává sice, že výsledky nynějšího režimu nejsou uspokojivé a že příliš strohé ustanovení proti všem nápojům, obsahujícím sebe menší procento alkoholu, je nesprávné, ale v massách vládne přesvědčení, že zde není možno žádné jiné rozhodnutí, než buď ano nebo ne. Zvláště ženy daly při volbách výraz svým obavám o budoucnost svých rodin pro případ, že by se *prohibiční* zákonodárství jakkoli uvolňovalo. Konečně i ten moment, že *Al. Smith* je *římský katolík*, hrál svou roli, i když jistě málokde byly skutečné obavy z toho,

že by mohl Spojené státy uvést do vleku Říma. Katolictví presidenta největší protestantské republiky bylo přece jen jakousi vadou krásy. — Nově zvolený president *Herbert Hoover* není *homo novus*, je to naopak osobnost v republikánské exekutivě po leta na čelném místě působící a známá co nejhvalněji nejenom doma, nýbrž v celém světě. Jeho *organisační* schopnosti, vydané povždy do služeb celku nejen národního, nýbrž *všelidského*, jsou obecně uznány a není možno představit si nad něho *Američana vice representativního* pro vše, co platí za speciálně americké národní ctnosti. Právě z toho důvodu, že Hoover byl již hlavním důvěrníkem Coolidgeovým, není možno očekávat ani v domácí ani zahraniční politice překotných změn. Zejména Evropa nemůže se nadít, že by známé *stanovisko k likvidaci mezinárodního válečného zadlužení* bylo nyní v Americe opuštěno. Byl to právě Hoover, který razil zásadu, že ve finančních věcech dlužno předem zachovati pořádek a že tudíž ani evropským státům, válku vedoucím, nemůže se nic prominout. Vypočítal také, že obnosy, Americe dlužné, mohou být z evropského obchodu docela dobře zaplacený. To neznamená, že by Hoover chtěl jako nějaký Shylock trvat na zaplacení posledního haléře jen z toho důvodu, aby Amerika sama nemusila ze svého ničím přispět na ulehčení likvidace docela mimořádných válečných dluhů, nýbrž pouze tolik, že nechce přispívat na udržování nezdravého luxu evropského zbrojení a vzájemné nevraživosti. Amerika, aspoň jak jest reprezentována hospodářským a pacifickým myšlením Hooverovým, chce tímto způsobem *Evropu vychovati k organisovanému míru a mezinárodní spolupráci*. Není pochyby, že kdyby se na této straně oceánu ukázalo více pochopení pro americké tendence odzbrojovací, byla by i finanční likvidace války mnohem snazší. Evropa bude se musit v příštích letech od Ameriky mnoho učit a dosud jí cizím cestám americké politiky přizpůsobovat; za to ručí právě jméno Hooverovo.

Vláda Poincaréova ocitla se v těžké krizi dříve nežli se očekávalo pro náhlý výpad levého křídla strany radikálních socialistů, které dalo nešetrný průchod své nespokojenosti s koalici na *sjezdu v Angers*. Bylo sice již delší dobu patrné, že nálada pro spolupráci živlů pravých a levých ve velké vládě národního soustředění pod vedením Poincaréovým se rychle zhoršuje, že radikálové chystají se k výpovědi, poněvadž si tuto kombinaci představovali od počátku jen jako výpomoc v nouzi a hledí nyní na Poincaréa jako na mouřenína, který vykonal svou povinnost a který může jít. Ministerský předseda a a bývalý president republiky není však právě taková osobnost, která by si podobné zacházení nechala líbit. Útok proti němu vedený byl by býval musil být velmi dobře připraven. O *Caillauxově* se to říci nedalo a to se mu stalo osudným. Sjezd v Angers byl po celou dobu svého průběhu v rukou křídla aktivistického pod vedením bývalého ministerského předsedy Herriota. Teprve, když ministři odejeli, spoléhajíc, že mají vyhráno, podnikla levice nový výpad a od sjezdu již poloprázdného dosáhla schválení své resoluce pro okamžitou výpověď vládní spolupráce. Ministři respektovali toto usnesení, ač dali na jevo, že se mu podvolují jen velmi neradi. Druhé strany levice byly obratem zřejmě překvapeny. Sociální demokrati nebyli nikterak připraveni ke koalici levých stran, která by mohla dosavadní souručenství nahradit a republikánští socialisti, nejbližší spojenci radikálů, nebyli připraveni ani na vystoupení z vlády. Tak se mohlo stát, že Poincaré jindy velmi citlivý na projevy nedůvěry a několikrát prohlašující, že se nepostaví v čelo žádné jiné vlády nežli koncentrační, vyhověl naléhání presidenta republiky a sestavil *nový kabinet i bez oficiální účasti radikálů*. Nahradil je prostě jinými osobnostmi z levice, třeba ty nerepresentovaly dostatečnou organisovanou sílu politickou. Nová vláda Poincaréova je tedy de facto vládou, *opírající se na pravo*, živly levé a střední jsou zde nyní v roli pomocných sborů. O většinu se Poincaré obáváti nemusí, poněvadž setrvání republikánských socialistů ve vládě mu ji dostatečně zaručuje a nejistota radikálů o jejich vlastní další orientaci zabraňuje vážnějším náporům proti jeho programu, který zůstává na dosavadní linii.

Nejnáléhavější úkoly každé vlády francouzské jsou zatím na poli zahraniční politiky, kde se schyluje k vážným rozhodnutím. Jde tu současně o několik velmi choulostivých otázek, které nad to ještě spolu souvisí a nejrůznějším způsobem se křížují. Je tu především naléhání Německa na *konec rýnské okupace*, který podle jeho názoru měl být bezprostředním důsledkem úmluv locarnských. K tomu

se navazuje přímo: jednak otázka *definitivní úpravy reparačního dluhu*, jednak otázka, *čím nahra lit kontrolu rýnské hranice*, budou-li posádky spojenců předčasně odvolány. V širší souvislosti je tu *problém mezinárodního odzbrojení*, které má následovat po provedení odzbrojení států poražených a jež z vlastních důvodů přeje si urychlit *Amerika*. Francie je přímo v ústředí všech těchto otázek. Nestaví se proti ukončení okupace, která tak jako tak v nejbližších letech skončiti musí podle termínů smlouvy versailleské, nemůže však přistoupiti na názor, že by to byla prostě odměna dobrých mravů Německa, osvědčených v Locarnu a v Ženevě, nýbrž vyžaduje, aby se nejprve uvedly do pořádku všechny závazky Německa; ze smlouvy plynoucí. Dawesův plán musí býti nahrazen *definitivním ujednáním*, které by nejen stanovilo celkovou sumu německých závazků, nýbrž zbavilo i způsob placení dosavadní nejistoty tím, že by dluh se *komercialisoval*. Ale nejde jenom o finance, Francii ještě více zajímá s hlediska její bezpečnosti *režim*, který má zavládnouti v *Porýní* po skončení nynějšího. Již v Ženevě se o tom mluvilo a kancléř Müller musil dáti souhlas k zahájení jednání o tak zv. *komisi smírčí a rozhodčí*, která by fungovala na místě dosavadního režimu porýnského. Bránil se však, aby zůstala i po lhůtě vyměněné pro trvání okupace a aby představovala nějaké další zatížení německé svrchovanosti nad míru stanovenou smlouvou versailleskou. Současně naléhá však Německo, aby bylo zahájeno odzbrojování v měřítku mezinárodním, tedy také odzbrojování vítězů, jak plyne ze závazků paktu Společnosti národů a jak bylo přímo i ve smlouvě mírové Německu slíbeno. Ve všech těchto věcech naráží tvrdě jedna vůle na druhou a vzájemné podezření jest ještě sesíleno tím, že v poslední době rýsuje se na obzoru opět pevná fronta *franko-britské dohody*. V prvních letech po válce byla, jak známo, tato neformální, ale velmi účinná aliance značně uvolněna právě pro rozpory v názorech o tom, jak se má nakládati s poraženým Německem. Němci soudili, že anglické nepřátelství proti nim je definitivně odbyto a s ním i anglické přátelství pro Francii. Že nastává příležitost obnoviti opět situaci z doby kolem roku 1900, kdy vláda Salisburyho usilovala o dorozumění s Německem. Smlouvě locarnské rozumělo se zde tak, že dohoda mezi dvěma západními velmocemi tím definitivně končí a je nahrazena *trojčlenným společenstvím* s Německem. Tato neutralisace staré dohody byla v Německu považována za cenu, kterou bylo zapláceno definitivní uznání rýnské hranice. Nepsaným, ale zamozřejmým důsledkem mělo býti právě vyklizení Porýnska. V Berlíně se cítí dnes opravdu v jistém smyslu podvedenými, když pozorují, že okupace neskončila a franko-britská dohoda se utužila, jak jest toho nejnapadnějším, ale nikoli jediným důkazem známý *námořní akkord* o odzbrojení v určitých lodních kategoriích. Ministr Stresemann, který se právě ujal znovu úřadu, zotaven delší zdravotní dovolenou, dal ve své první řeči v říšském sněmu docela zřetelně průchod této špatné náladě německé veřejnosti. V Anglii ministerský předseda Baldwin dementoval pověsti o vojenské alianci s Francií a setrval při původním smyslu Locarna, které zamenalo zaujetí určité rozhodčí posice Anglie mezi oběma kontinentálními soupeři. Stresemann kvitoval Baldwinovo ujištění, ale ze spodního tónu celé řeči bylo patrné, že není úplně uklidněn. A nelze skutečně popřít, že stupeň intimity mezi Německem a Anglií není a nemůže býti nikdy takový, aspoň za daných mezinárodních poměrů, jako je mezi Anglií a Francií.

Mezitím vyjednávalo se o sestavení *odborné komise pro studium likvidace reparační otázky* a dospělo se k určité dohodě o tom, že znalci budou sice jmenováni vládami, ale nebudou vázáni názory právě vyjádřenými oficiálně v jejich memorandech, na druhé straně pak arci zas vlády nebudou nikterak povinny řídit se dobrým zdáním, znalci vypracovaným. Tato nezávislost je ovšem docela relativní, v praxi budeme tu míti co dělat s advokáty svých států, kteří však při své odborné autoritě a při své souvislosti s jednou mezinárodní velmocí — světovou financí — budou působiti přece do značné míry samostatně a vlivem, který rozhodně nelze podceňovati. Je to *nové vydání komise Dawesovy*, jenže tentokráte nepůjde ani tolik o výměru ročních splátek, poněvadž platební schopnost Německa jest konečně veličinou již známou, jako o *celkový počet anuit* a tím definitivní obnos německého dluhu. Druhou a choulostivější otázkou, kterou znalci mají rozhodnouti, bude způsob mobilisace nebo komercialisace tohoto dluhu tak, aby věřitelé se dostali co možno rychle ke svým penězům a politické vlivy

a momenty z této vleklé aféry konečně zmizely. Věřitelé Německa, jak známo, přejí si dnes jen tolik, aby od něho dostali aspoň *náhradu svých vlastních zahraničních závazků*, vzniklých z války a Francie zachránila nad to ještě jakýsi příspěvek na umoření vnitřního dluhu z výstavby zpusťšeného území.

Německá vláda zatím polooficiální velké koalice byla současně ohrožena *těžkou vnitřní krizí*, vyvolanou socialisty pro otázku námořního zbrojení. Byl to ovšem ještě předešlý kabinet pravicový, který vypracoval *velký lodní program*, poskytující Německu aspoň takové loďstvo, jaké mu rámec versailleské smlouvy povoluje. Ale strany levicové a zejména sociální demokrati opponovali od počátku tomuto plánu, dokazující právem, že Německo nemá na takovýto luxus prostředků. Loďstvo, složené maximálně ze šesti bitevních křižníků, nemůže míti praktického významu, když jej ostatně nemělo ani velké loďstvo Tirpitzovo, odsouzené po nezdařeném pokusu u Skageraku zrezavěti v přístavech. V jarních volbách byla otázka stavby pancéřového loďstva hlavním agitačním živlem a sociální demokracie právě svým rozhodným antimilitarismem dosáhla největšího úspěchu. Proto tím trapnější bylo překvapení, když kabinet, sestavený sociálně-demokratickým kancléřem Müllerem, usnesl se uvésti v život usnesení vlády předešlé a stavbu prvního křižníku zadat. Domácí revoluce ve straně a prudká agitace, rozpoutaná komunisty, donutily parlamentní frakci i sociálně-demokratické ministry, aby konečně proti usnesení vlastní vlády vystoupili s *návrhem na zastavení dalších prací na pancéřníku A*. Tomu však opřela se buržoasní složka koalice, zejména lidovci, a ministr vojenství Groener nasadil všechn svůj vliv a dokonce i podporu říšského presidenta Hindenburga, aby přesvědčil demokraty a Centrum o nezbytnosti dodržení stavebního plánu. Soc. demokrati byli přehlasováni a *nechali se klidně přehlasovat*. Ku krizi, kterou hrozila pravice, soc. demokrati se své strany důvodu neviděli, naopak bylo zahájeno jednání o úplně oficiální účast všech stran od soc. demokratické až po lidovou na velké koaliční vládě pod heslem národního sjednocení.

V *Rumunsku* došlo náhle k zásadnímu obratu po *demisi kabinetu Bratianova*. Zápas stran byl zde sice již delší dobu vyhnán až do krajnosti, ale vládě dařilo se držeti jej v mezích zákona. Nebyla to však jen zásluha její moci, nýbrž i rozvahy vůdce zemědělské a demokratické oposice *Mania*, jehož umírněnost v prostředcích při vytrvalosti ve sledování cíle přinesla nyní ovoce. Liberální kabinet ocital se v rostoucích finančních nesnázích a nemohl najíti za hranicemi úvěru. Nezbylo mu konečně nežli nabídnouti regentské radě demisi, která po konsultaci bývalého ministra zahraničních věcí a nyní vyslance v Londýně Titulesca, odhodlala se k tomu, s čím dosud váhala: *pověření vlády zemědělců volebním mandátem*. Změna byla uvítána jak v zemi, tak v zahraničí s obecným souhlasem a Maniu slibuje provésti volby tohoto měsíce bez nejmenšího nátlaku administrativního aparátu. Zrušil již censuru a chystá se k dalekosáhlým očistným a reformním akcím ve vnitřní správě a zákonodárství.

Dr. Rudolf Procházka.

Z REVUÍ A ČASOPISŮ.

PRÁVNÍ POTÍŽE S POSELSTVÍM PRESIDENTOVÝM.

Když se uvažovalo o tom, jak oslaviti desetileté jubileum republiky a zejména jak by je mělo oslaviti Národní shromáždění, bylo běžnou představou naší veřejnosti, že dojde k slavnostní společné schůzi N. S. a v ní že přednese president svoje poselství. Vyjádřil to — ovšem až v pozdějším stadiu diskuse, o níž chceme referovati — nejlépe Karel Jiše v Č. Slově ze 4. list. slovy, že »si nedovedeme představití nic krásnějšího a nic mohutnějšího, než kdyby byl do slavnostní společné schůze poslanců a senátorů přišel president republiky a přednesl tam svoje jubilejní poselství. Jaká to mohla být skvělá příležitost i pro hluboké zhodnocení práce minulé, i pro slavnostní příslib pracovati v budoucnosti ještě lépe a ještě dokonaleji a jaká krásná příležitost ke vzdání holdu novému samostatnému státu